

पाठ
पाठ

बांला शेखा

शिक्षक : वा! आपनारा तो बांला भालोम्प
बलছेन। किन्तु, एখনও आरो
ताल शेखार दरकार। कथा बलार
সময় উচ্চারণের দিকে বিশেষ
লক্ষ্য রাখা দরকার।

১ম ছাত্র : स्यार, उच्चारण भाल करार उपाय
कि?

शिक्षक : प्रথमে बांला भालो करे शोना
दरकार। तাহলे आपनारा प्रथिक
उच्चारण बुझতे पारবেন। एর जন्य
रेडिओতे बांला संवाद शोनार
অভ্যস করুন। बাঙली बन्धुদের
সঙ্গে बांलाय় কথা বলার সময়ে
ওদের उच्चारणের দিকে নজর
রাখবেন।

২য় ছাত্র : स्यार, কথা বলার সময়ে প্রথিক
শব্দ মনে আসে না। तাম্প अনেক
সময় বাক্য অসম্পূর্ণম্প থেকে
যায়।

बंगला सीखना

शिक्षक: वाह! आपलोग तो बंगला अच्छी
तरह बोल रहे हैं। किंतु अभी और
भी अच्छी तरह सीखने की
आवश्यकता है। बात करते समय
उच्चारण की ओर विशेष ध्यान
रखना चाहिए।

पहला : सर, उच्चारण ठीक करने का
उपाय छात्र क्या है?

शिक्षक: पहले बंगला को ठीक से सुनना
चाहिए। उससे आप उच्चारण ठीक
तरह से समझ सकेंगे। इस के लिए
रेडियो से बंगला समाचार सुनने का
अभ्यास कीजिए। बंगाली मित्रों के
साथ बंगला में बात करते उनके
उच्चारण की ओर विशेष ध्यान
रखना चाहिए।

दूसरा : सर, बात करते समय सही शब्द
छात्र याद नहीं आता है। इससे बहुत बार
वाक्य अधूरा ही रह जाता है।

शिक्षक : आसले सठिक शब्द आपनार जाना नेम्प। एर जन्य प्रतिदिन खबरेर कागज पड़ा दरकार। एर साथे लाम्परेरी थेके बांला बम्प ओ पत्रिकाओ नेओया भाल। ताहले अनेक शब्द शिखते पारवेन।

३य छात्र : स्यार, आमरा कि करे भालो बांला लेखा शिखते पारव?

शिक्षक : तारजन्य नियमित लेखा अड्योस करा दरकार। किन्तु बांला लेखा शेखार आगे भाल करे बलार, शोनार ओ पड़ार अड्योस करा उचिं। यदि एतावे अड्योस करेन ताहले बांला लिखते कोनो असुविधाम्प हवे ना।

१म छात्र : तबुও बांला शेखा सहज नय।

शिक्षक : कोनो भाषा शेखाम्प कठिन नय। भाषा शेखा आमादेर अड्योसेर उपर निर्भर करे। बिशेष करे हिन्दी भाषीदेर पक्षे तो बांला शेखा खुबम्प सहज।

३य छात्र : हँ्या स्यार। हिन्दी आर बांलार मध्ये

शिक्षक: असल में सही शब्द आपको मालूम नहीं होता। इसके लिए प्रतिदिन समाचार पत्र पढ़ना चाहिए। इसके साथ बंगला पुस्तकें और पत्रिकाएँ भी लाईब्रेरी से लेना अच्छा है। इस से उनके शब्द जान सकते हैं।

तीसरा : सर, सुंदर लिखना कैसे संभव है? छात्र

शिक्षक: इसके लिए नियमित रूप से अभ्यास करने की आवश्यकता है। लेकिन बंगला लिखना सीखने के पहले ठीक-ठीक बोलने का अभ्यास करना चाहिए। यदि आप ऐसा अभ्यास करेंगे तो बंगला लिखना सीखने में कोई कठिनाई नहीं होगी।

पहला : फिर भी बंगला सीखना इतना छात्र आसान नहीं है।

शिक्षक: कोई भी भाषा सीखना कठिन नहीं है। भाषा सीखना हमारे अभ्यास पर निर्भर करता है। विशेष तौर पर हिंदी भाषियों के लिए तो बंगला सीखना बहुत आसान है।

छात्र : हाँ सर। हिंदी और बंगला में बहुत सारी समानताएँ हैं।

অনেক মিল আছে।

শিক্ষক : কিন্তু অমিলও কম নেশ্চ। মিল ও
অমিল কোথায় কোথায় আছে
লক্ষ্য রাখলে ভুল কম হবে।
আচ্ছা এখন আপনারা বাংলাতে
একো গল্প লিখুন।

১ম ছাত্র : স্যার, আমি কি পঞ্চতন্ত্রের একটি
গল্প লিখব?

শিক্ষক : আচ্ছা প্রথমে ঐ গল্পটি ক্লাসের
সবাম্পকে শোনান। তারপরে সব
ছাত্র গল্পটি নিজের ভাষায়
লিখবেন।

শিক্ষক : লেকিন অসমানতাএঁ ভী বহুত হেঁ।
সমানতাএঁ ঔর অসমানতাএঁ কৌন-
কৌন সী হেঁ, ইনকা ধ্যান রখনে সে
গলতিযঁ কম হোঁগী। অব আপ
বংগলা মেঁ এক কহানী লিখিএ।

পহলা : সর, ক্যা মেঁ পঞ্চতন্ত্র কী এক কহানী
ঢাত্র লিখ্বুঁ?

শিক্ষক : অচ্ছা, পহলে আপ বহ কহানী পূরী
কক্ষা কো সুনা দীজিএ। বাদ মেঁ সব
ঢাত্র অপনে-অপনে শব্দোঁ মেঁ উস
কহানী কো লিখেঁগে।

শব্দার্থ

শব্দ	অর্থ
শেখা	সীखনা
লক্ষ্য রাখা	ধ্যান রখনা
উপায়	উপায়
সঠিক	সহী
নিয়মিত	নিয়মিত
তবুও	ফির ভী
কঠিন	কঠিন

নির্ভর	নির्भर
লিখুন	লিখিএ
শোনা	সুননা
নজর	নজর, দৃষ্টি
বাক্য	বাক্য
অসম্পূর্ণ	অধূরা
আসলে	অসল মেঁ
পত্রিকা	পত্রিকা
মিল	সমানতাৱঁ
অমিল	অসমানতাৱঁ
গল্ল	কহানী

अभ्यास

- I. नीचे दिए गए वाक्यों में रेखांकित शब्दों के स्थानपर कोष्ठक में दिए गए शब्दों का प्रयोग कर दो-दो नये वाक्य बनाइए।
1. बेशीक्षण धरे শোওয়া ভাল নয়। (যুশানো, দাঁড়ানো)
 2. আমাৱ পড়া দৱকাৱ। (কাজ কৱা, সাঁতাৱ কৌ)
 3. আমাৱ লেখা হল না। (পড়া, দেখা)
 4. তীড় বাসে ওঠা কঠিন। (চড়া, শাওয়া)
 5. ঠিক পময়ে কাজ কৱা উচিব। (ওঠা, শাওয়া)
- II. कोष्ठक में दिए गए शब्दों में से सही शब्द चुनकर वाक्य पूरे कीजिए।

1. আমার ঠিক সময়ে _____ অভ্যাস। (বেড়ানো,
বেড়াতে, বেড়াবো)
2. ভোরবেলা ঘুম থেকে _____ স্বাস্থ্যের পক্ষে ভাল। (উঠতে, ওঠা, উঠব)
3. _____ ভাল ব্যায়াম। (সাঁতার কৌতে, সাঁতার শেখা, সাঁতার কো)
4. তোমার কথা কি _____ পারি ? (ভুলতে, তোলা, ভুলি)
-
5. ওখানে আমার _____ দরকার। (যেতে, যাওয়া, যাবে)
- III.** কোষ্টক মেঁ দিএ গাএ শব্দে মেঁ সে সহী শব্দ চুনকর বাক্য পূরে কীজিএ।
(করা, চড়া, হীঁও, তোলা, দেখা)
1. কুয়ো থেকে জল _____ কঠিন।
2. সকলের কাজ _____ উচিত।
3. ঘোড়ায় _____ ভাল ব্যায়াম।
4. বেশী সিনেমা _____ ভাল নয়।
5. তীড় বাসে _____ সহজ নয়।
-
- IV.** উদাহরণ কে অনুসার বাক্য কো নিষেধাত্মক বনাইএ।

উদাহরণ: বেশীক্ষণ ঘুমোনো ভাল।

বেশীক্ষণ ঘুমোনো ভাল নয়।

1. আমার ভোরবেলা চা খাওয়া অভ্যাস।
2. ছবি দেখে আঁকা সহজ।
3. হেঁটে হেঁটে অফিসে যাওয়া কঠিন।

4. লাম্পেরী থেকে বম্প খোঁজা সহজ।
 5. চশমা ছাড়া দেখা সম্ভব।
- V. উপযুক্ত শব্দের কাপ্রযোগ কর বাক্য পূরে কীজিএ।

1. আমার বম্প _____ অভ্যাস।
2. এম্প পেন দিয়ে _____ কঠিন।
3. আপনার কি প্রতিদিন _____ অভ্যাস?
4. না বুঝে কাজো _____ ঠিক হয়নি।
5. আমার জন্যে _____ দরকার ছিলো না।
6. সংবাদপত্র, গল্লের বম্প ভাষা শিক্ষার _____।
7. উচ্চারণের দিকে _____ দেওয়া ভাল।
8. নিয়মিত সংবাদপত্র _____ উচিং।
9. সবার পক্ষে, ছবি _____ সহজ নয়।
10. সুস্থানের জন্য ভালো খাদ্য _____ করা উচিং।

পঢ়িए ঔর সমঞ্জিএ :

একটি চিঠি এক চিহ্নী

এলাহাবাদ

৮. ০৯. ০৮

প্রিয় রজনীশ,

অনেকদিন তোমার কোনো চিঠি পাওয়া আছ। আশা করি তুমি ভালোম্প আছ।
 আমি এবার গ্রীষ্মের ছুটিতে বেনারসে যাচ্ছি। তুমিও এসো কিন্তু। আসার সময় একটা
 ভালো বাংলা বস্পও কিনে এনো। এখানে প্রায় বাংলা বস্প পাওয়া যায় না। লাম্পত্রেরীতে
 যত বাংলা বস্প আছে, আমার সব নেওয়া হয়ে গেছে। সেগুলো পড়াও হয়ে গেছে।
 এখন আর লাম্পত্রেরীতে নতুন কোনো বস্প পাওয়া যাচ্ছে না। আমার আবার ঘুমানোর
 সময় বস্প পড়ার অভ্যাস। তাম্প খুব অসুবিধাও হচ্ছে। এখানে বাংলা ভাষায় কথা
 বলার অভ্যেসও চলে যাচ্ছে। এখানে আমার কয়েকজন বাঙালী বন্ধু অবশ্য আছে।
 আমি সেখানে গিয়ে বাংলা কথা বলার অভ্যেস বজায় রাখার চেষ্টা করি। ভাষা
 অনুশীলনের জন্য সেম্প ভাষার গান শোনা একটি সুন্দর পদ্ধতি বলে মনে করি। আমি
 এখন গুজরার্টি ভাষা শেখার জন্য একটি ভাষা শিক্ষাকেন্দ্রে ভর্তি হয়েছি।

যাম্প হোক, তুমি যখন আসবে তখন সামনাসামনি কথা হবে। আমি আগে
 থেকেম্প বেড়ানোর অনেক পরিকল্পনা করে রেখেছি। তুমি এলে তবেম্প আমরা একসঙ্গে
 বেড়াতে যাব। সেখানে বেড়ানোর অনেক সুন্দর জায়গা আছে।

আমি ভালো আছি। তুমি কেমন আছ? বাড়ীর বড়দের আমার প্রণাম জানিও।
 তুমি আমার ভালোবাসা নিও। উত্তর দিও।

শ্পতি

সঞ্জয়

শ্রী রঞ্জনীশ রায়
 ১৫, রামনগর রোড
 কলকাতা - ৪০

হাত্তার্থ

शब्द	अर्थ
आशा करि	आशा करता हूँ
ग्रीष्मेर	ग्रीष्म की
छुट्टि	छुट्टी में
नेओया	लेना
नूतन	नया, नूतन
पाओया	मिलना
घुमानोर	सोने का
कयेकজন	कई लोग
বন্ধু	मित्र
শিক্ষাকেন্দ্ৰ	শিক्षा केंद्र
ভঙ্গি	ভর्ती
অনুশীলনের	অনুশীলন কী
পদ্ধতি	পद্ধতি
সামনাসামনি	আমনে-সামনে, প্রত্যক্ষ
পরিকল্পনা	পরিকল্পনা
বড়দের	বড়োं কা
প্রণাম	প্রণাম
ভালোবাসা	প्यার
স্পতি	ইতি

अभ्यास

I. नीचे दिए गए प्रश्नों के उत्तर दीजिए।

1. पत्रलेखक ग्रीष्मेर छूटे कोथाय याच्छेन?
2. लेखक तार बन्धुके कि आनते अनुरोध करेछेन?
3. कोनो भाषार अनुशीलन करार सब थेके तालो पन्हति कि?
4. लेखक कोन भाषा शिखते शिक्षाकेन्द्रे भर्ति हयेछेन?
5. लेखक किसेर परिकल्पना करे रेखेछेन?

II. दिए गए वाक्यों में से पाँच जोड़ी समानार्थक शब्द निकालकर लिखिए।

1. आमरा ग्रीष्मेर छूटे सवाम्प मिले पुरी बेड़ाते याच्छ।
2. आपनारा सामनासामनि कथा बले सब ठिक करे निन।
3. सोमा सर्वदाम्प बेड़ानोर जन्य तैरी।
4. देवकी कोन् पन्हतिते रान्ना करेछे?
5. बेशि बन्धु करा तालो ना।
6. आमि प्रताक्षभाबे ईश्वरके देखिनि।
7. बेशि रोदे घोराघूरि करो ना।
8. बिदेशीदेर काजेर रीतिम्प आलादा।
9. राजा महाशयेर मित्र संख्या अनेक बेशि।
10. गरमकाले आमरा सवाम्प साँतारेर झाबे भर्ति हव।

III. हिंदी में अनुवाद कीजिए।

कलकाता

१२.९.०८

প্রিয় সঞ্জয়,

তোমার চিঠি পেলাম। সেখানে তোমার বাংলা শেখারও চেষ্টা দেখে খুবস্প খুশী হলাম। বাংলা কথা অনেকেস্প বলতে পারে ও লিখতে পারে, কিন্তু ভালো বাংলা শেখো কিন্তু আলাদা ব্যাপার। বাংলা বস্প পাওয়া যাচ্ছে না বলে দুঃখ করো না। আমি তোমার জন্য ভালো বস্প পাঠাবার চেষ্টা করব।

আর কি? আজ এতদ্র থাক। আমি বেনারসে যাব, তারপরস্প আমি ও তুমি বেড়ানোর পরিকল্পনা করে ঘূরব।

বড়দের প্রণাম দিও এবং তুমি আমার ভালোবাসা নিও। দেখা হবে।

শ্রীমতি

রজনীশ

শ্রী সঞ্জয় চক্রবর্তী

১২/৩ শ্রীপুর

এলাহাবাদ

IV. বংগলা মেঁ অনুবাদ কীজিএ।

শিক্ষা কে অনেক মাধ্যম হै। উনমें সे টেলীবিজ্ঞন ভী এক সশक্ত মাধ্যম হै। হর মাধ্যম মেঁ কई কমিয়োঁ, কই বিশেষতাএঁ ওৱ কই অচ্ছাইয়োঁ, বুৰাইয়োঁ হো সকতী হৈঁ। জিতনী অচ্ছাইয়োঁ ওৱ বিশেষতাএঁ হৈঁ হমেঁ উনকী ওৱ ধ্যান দেনা চাহিএ।

টেলীবিজ্ঞন মেঁ অনেক শিক্ষাপ্রদ কাৰ্যক্ৰম প্ৰসাৰিত হোতে হৈঁ। উনসে হমাৰে বচ্চোঁ কো শিক্ষা মিল সকতী হৈ। উনকী বুদ্ধিলাভি বঢ় সকতী হৈ। বে বচ্চোঁ কো তৈৰতা দেখকৰ তৈৰাক বনেঁ। দৌড়তা হুআ দেখকৰ ধা঵ক বনেঁ। গাতা হুআ দেখকৰ গাযক বনেঁ। ঐসী প্ৰেৰণা উন্হেঁ মিলনা চাহিএ। হম অপনে বচ্চোঁ কো ঐসো প্ৰেৰক কাৰ্যক্ৰম দেখনে কা অবসৱ দেঁ।

টেলীবিজ্ঞন কো শিক্ষা কা এক অচ্ছা মাধ্যম বনানে কে লিএ হমেঁ প্ৰয়ত্ন কৰনা চাহিএ। বচ্চোঁ তথা বয়স্কোঁ কো টেলীবিজ্ঞন সে বহুত কুছ সীখনে কে লিএ হৈঁ।

V. আপকে বংগলা সীখনে কে বারে মেঁ অপনে মিত্ৰ কো এক পত্ৰ বংগলা মেঁ লিখিএ।

टिप्पणियाँ

इस पाठ में क्रिया धातु से बनी संज्ञाओं का प्रयोग दिखाया गया है। ऐसी संज्ञाएँ बनाने के लिए एकाक्षरी स्वरांत धातुओं में ‘-ओशा’ (-ओया), एकाक्षरी व्यंजनांत धातुओं में ‘-आ’ (-आ) और अन्य धातुओं में ‘नो’ (नो) जोड़ा जाता है। जैसे :

नेओशा	(ने + ओशा)	लेना
शाओशा	(शा + ओशा)	जाना
शेशा	(शेश + आ)	सीखना
शोना	(शोन + आ)	सुनना
वेडानो	(वेडा + नो)	घूमना
घुमानो	(घुमो + नो)	सोना

ध्यान रखें कि इन धातुज (कृदंत) संज्ञाओं से भी अन्य संज्ञाओं की तरह विभक्ति लगाकर प्रयोग कर सकते हैं। जैसे :

बलार	(बला + र)	बोलने की
शाओशार	(शाओशा + र)	जाने की
घुमानोर	(घुमानो + र)	सोने की

